

Rolnummers 365-380

Arrest nr. 37/93
van 19 mei 1993

A R R E S T

In zake : 1) de prejudiciële vraag gesteld door de Raad van State, afdeling administratie, bij arrest van 13 december 1991 in zake de v.z.w. Nationale Federatie der Unies van de Middenstand tegen de Belgische Staat, het A.C.V., het A.B.V.V., het A.L.V.V. en het V.B.O.;

2) het beroep tot vernietiging van artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, ingesteld door de vereniging zonder winstoogmerk Nationale Federatie der Unies van de Middenstand.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters F. Debaedts en M. Melchior, en de rechters L. De Grève, K. Blanckaert, L.P. Suetens, H. Boel, L. François, P. Martens, Y. de Wasseige en J. Delruelle, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*

*

I. Onderwerp

a) Bij zijn arrest nummer 38.334 in zake de vereniging zonder winstoogmerk Nationale Federatie der Unies van de Middenstand tegen

1. de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid,

2. het Algemeen Christelijk Vakverbond,

3. het Algemeen Belgisch Vakverbond,

4. het Algemeen Liberaal Vakverbond,

5. het Verbond van Belgische Ondernemingen,

heeft de Raad van State de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet ? »

Die zaak is ingeschreven onder het nummer 365 van de rol.

b) Bij verzoekschrift van 27 januari 1992, dat aan het Hof is gericht bij op dezelfde datum ter post aangetekende brief en op 28 januari 1992 op de griffie is ontvangen, vraagt de vereniging zonder winstoogmerk Nationale Federatie der Unies van de Middenstand, waarvan de zetel gevestigd is te 1040 Brussel, Galliërslaan 32, vertegenwoordigd door haar raad van bestuur, voor recht te zeggen dat artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 1 augustus 1991, in strijd is met de bepalingen van de artikelen 6 en 6bis van de Belgische Grondwet, en genoemd artikel nietig en zonder gevolg te verklaren.

Die zaak is ingeschreven onder het nummer 380 van de rol.

II. De rechtspleging voor het Hof

a) In de zaak ingeschreven onder het nummer 365 van de rol

De prejudiciële vraag is bij het Hof aanhangig gemaakt door de overzending van een expeditie van de voormelde verwijzingsbeslissing, die op 9 januari 1992 op de griffie is ontvangen.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was tot toepassing van de artikelen 71 en volgende van de voormelde organieke, bijzondere wet op het Arbitragehof.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven conform artikel 77 van de organieke wet bij op 4 februari 1992 ter post aangetekende brieven, die op 5, 6 en 10 februari 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 8 februari 1992.

De vereniging zonder winstoogmerk Nationale Federatie der Unies van de Middenstand, met zetel te 1040 Brussel, Gallirslaan 32, heeft een memorie ingediend bij op 13 februari 1992 ter post aangetekende brief.

Het Algemeen Christelijk Vakverbond, met zetel te 1040 Brussel, Wetstraat 121, en het Algemeen Belgisch Vakverbond, met zetel te 1000 Brussel, Hoogstraat 42, hebben een gemeenschappelijke memorie ingediend bij op 19 maart 1992 ter post aangetekende brief.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, wiens kantoor gevestigd is te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft een memorie ingediend bij op 20 maart 1992 ter post aangetekende brief.

Afschriften van die memories zijn overgezonden conform artikel 89 van de organieke wet bij op 30 maart 1992 ter post aangetekende brieven, die op 31 maart 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De Nationale Federatie der Unies van de Middenstand heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 29 april 1992 ter post aangetekende brief.

Het A.C.V. en het A.B.V.V. hebben een gemeenschappelijke memorie van antwoord ingediend bij op 30 april 1992 ter post aangetekende brief.

De Ministerraad heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 30 april 1992 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 18 juni 1992 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, tot 9 januari 1993 verlengd.

Na de toetreding tot het voorzitterschap van J. Wathelet heeft het Hof, bij zijn besluit van 15 september 1992, beslist dat rechter Y. de Wasseige de plaats inneemt die in de zetel aan J. Wathelet was toegewezen in de hoedanigheid van rechter en van verslaggever.

b) *In de zaak ingeschreven onder het nummer 380 van de rol*

Bij beschikking van 28 januari 1992 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was tot toepassing van de artikelen 71 en volgende van de voormelde organieke, bijzondere wet op het Hof.

Van het beroep is kennisgegeven conform artikel 76 van de voormelde organieke wet bij op 20 februari 1992 ter post aangetekende brieven, die op 21 februari 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch* Staatsblad van 22 februari 1992.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, wiens kantoor gevestigd is te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft een memorie ingediend bij op 6 april 1992 ter post aangetekende brief.

Een afschrift van die memorie is overgezonden conform artikel 89 van de organieke wet bij op 22 april 1992 ter post aangetekende brief, die op 23 april 1992 aan de geadresseerde ter hand is gesteld.

De v.z.w. Nationale Federatie der Unies van de Middenstand heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 19 mei 1992 ter post aangetekende brief.

Van het beroep is kennisgegeven conform artikel 78 van de organieke wet aan de partijen in geding voor het rechtscollege dat de prejudiciële vraag heeft gesteld in de zaak ingeschreven onder het nummer 365 van de rol, bij op 30 april 1992 ter post aangetekende brieven, die op 4 en 5 mei 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De Minister van Tewerkstelling en Arbeid, wiens kantoor gevestigd is te 1000 Brussel, Belliardstraat 51-53, heeft een memorie ingediend bij op 12 juni 1992 ter post aangetekende brief.

Het Algemeen Christelijk Vakverbond (A.C.V.) en het Algemeen Belgisch Vakverbond (A.B.V.V.) hebben een gemeenschappelijke memorie ingediend bij op 12 juni 1992 ter post aangetekende brief.

Het Verbond van Belgische Ondernemingen, dat woonplaats kiest op het kantoor van Mrs. Putzeys, Gehlen en Leurquin, advocaten, Sint-Bernardusstraat 98 te 1060 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 18 juni 1992 ter post aangetekende brief.

Afschriften van die memories zijn overgezonden conform artikel 89 van de organieke wet bij op 24 augustus 1992 ter post aangetekende brieven, die op 25 en 26 augustus 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De v.z.w. Nationale Federatie der Unies van de Middenstand heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 23 september 1992 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 18 juni 1992 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, tot 27 januari 1993 verlengd.

c) *In de zaken ingeschreven onder de nummers 365 en 380 van de rol*

Het Hof heeft die zaken bij beschikking van 21 oktober 1992 samengevoegd en bij beschikking van 8 december 1992 de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, tot 9 juli 1993 verlengd.

Conform artikel 100 van de organieke bijzondere wet op het Hof worden samengevoegde zaken onderzocht door de zetel waarbij de eerste zaak aanhangig is gemaakt, en zijn de verslaggevers degenen die, overeenkomstig artikel 68, zijn aangewezen voor de eerste zaak.

Bij beschikking van 19 januari 1993 heeft het Hof, dat voorgezeten wordt door rechter M. Melchior wegens de verhindering van voorzitter D. André, de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting op 4 maart 1993 vastgesteld.

Van de beschikking tot samenvoeging van de zaken en de beschikking tot ingereedheidbrenging is aan de partijen kennisgegeven, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 19 januari 1993 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 4 februari 1993 is de terechtzitting vervroegd tot 3 maart 1993.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 4 februari 1993 ter post aangetekende brieven, die op 5, 8 en 11 februari 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Bij beschikking van 25 februari 1993 is de zaak aan het Hof in voltallige vergadering voorgelegd.

Op de terechtzitting van 3 maart 1993 :

- zijn verschenen :

. de v.z.w. Nationale Federatie der Unies van de Middenstand, vertegenwoordigd door Mr. Ch. Voisin, advocaat bij de balie te Luik;

. het A.C.V. en het A.B.V.V., vertegenwoordigd door Mr. G. Demez, advocaat bij de balie te Brussel;

. Het Verbond van Belgische Ondernemingen, vertegenwoordigd door Mr. J. Putzeys, advocaat bij de balie te Brussel;

. de Ministerraad en de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, vertegenwoordigd door Mr. Ph. Hansoul, advocaat bij de balie te Luik;

- hebben de rechters Y. de Wasseige en L. De Grève verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

- A -

A.1.a. De Raad van State, waarbij een beroep tot vernietiging is ingesteld door de Nationale Federatie der Unies van de Middenstand (N.F.U.M.) tegen het koninklijk besluit van 9 september 1987 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 26 februari 1987 inzake de bevordering van de werkgelegenheid en de verhoging van de koopkracht - en tegen de arbeidsovereenkomst zelf -, heeft het Hof de voormelde prejudiciële vraag gesteld, die is ingeschreven op de rol van het Hof onder nummer 365.

A.1.b. De verzoekster voor de Raad van State, die van oordeel was dat artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 « als gevolg, ja zelfs als *ratio* heeft dat het haar beroep onberechtbaar maakt zodat de wet haar discriminerend een essentiële rechterlijke waarborg ontzegt », had de Raad van State gevraagd het Hof daaromtrent een prejudiciële vraag te stellen.

A.2. Dezelfde verzoekende partij (de N.F.U.M.) heeft voor het Hof een beroep tot vernietiging ingesteld tegen hetzelfde artikel 107, welke zaak ingeschreven is op de rol van het Hof onder nummer 380.

De verzoekster voert twee middelen aan.

A.2.a. Het eerste middel neemt de argumentatie over die verdedigd werd voor de Raad van State ter ondersteuning van het verzoek tot prejudiciële vraag.

A.2.b. Volgens het tweede middel wijkt artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 af van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, dat, volgens de verzoekster, een tekst met een algemene draagwijdte is; dusdoende roept het een onverantwoorde discriminatie in het leven ten koste van de verzoekster en de werkgevers die zij vertegenwoordigt, doordat hun een essentiële rechterlijke waarborg wordt ontzegd, namelijk het recht een collectieve arbeidsovereenkomst waarover de verzoekster niet mee heeft onderhandeld door het administratieve rechtscollege op haar eventuele onregelmatigheid te laten toetsen.

A.3. Verscheidene memories en memories van antwoord zijn in die twee zaken neergelegd door de Nationale Federatie der Unies van de Middenstand (afgekort N.F.U.M.), door het Algemeen Christelijk Vakverbond (afgekort A.C.V.) en het Algemeen Belgisch Vakverbond (afgekort A.B.V.V.), door het Verbond van Belgische Ondernemingen (afgekort V.B.O.), door de Ministerraad, en door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, al naar het geval, in de zaken 365 en/of 380.

A.3.1. In de zaak nummer 380 betwist de Ministerraad het belang van de verzoekster en het V.B.O. betwist van zijn kant de autonome draagwijdte van de twee in het verzoekschrift aangevoerde middelen.

A.3.2. Het A.C.V. en het A.B.V.V., de Ministerraad en het V.B.O. betwisten de pertinentie van het verband dat de verzoekster legt tussen, enerzijds, het betwiste artikel 107 en, anderzijds, het niet opgericht zijn omdat de leden ervan niet zijn aangewezen, van het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de bedienden (A.N.P.C.B.), het niet vertegenwoordigd zijn van de N.F.U.M. in het huidige paritaire comité of zelfs de onregelmatige samenstelling van dat comité.

A.3.3. Het A.C.V., het A.B.V.V. en het V.B.O. betwisten, in tegenstelling met wat de verzoekster stelt, dat de rechtspraak van het Hof in de zaak « Femmes au foyer » op het betwiste artikel 107 kan worden toegepast; dat heeft, volgens de verzoekster, tot doel te beletten dat de Raad van State zijn rechtspraak betreffende zijn bevoegdheid tot het vernietigen van collectieve arbeidsovereenkomsten eventueel zou veranderen.

A.3.4. Verscheidene stellingen worden naar voren gebracht wat de aard van artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 betreft.

A.3.4.a. Voor het A.C.V. en het A.B.V.V., primair, alsmede voor de Ministerraad en de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, gaat het om een bepaling tot uitlegging van artikel 26 van de wet van 5 december 1968, dat de aard van in een paritair orgaan gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten precificeert. Die stelling wordt

door de Nationale Federatie der Unies van de Middenstand betwist.

A.3.4.b. Voor het V.B.O., het A.C.V. en het A.B.V.V., subsidiair, bevat artikel 107 een bevoegdheidsregel, welke stelling, primair, eveneens door de Nationale Federatie der Unies van de Middenstand wordt betwist. De partijen verschillen van mening wat de gevolgen betreft van het aannemen van die stelling. Volgens het A.C.V. en het A.B.V.V. impliceert die stelling geen precieze juridische kwalificatie van de collectieve arbeidsovereenkomsten terwijl volgens het V.B.O. dat aspect irrelevant is omdat de hoven en rechtbanken immers hoe dan ook bevoegd zijn om er kennis van te nemen.

Het A.C.V. en het A.B.V.V., primair, alsmede het V.B.O., betwisten dat artikel 107, als bevoegdheidsregel opgevat, een verschil in behandeling impliceert.

In het geval dat het Hof zou overwegen dat er een verschil in behandeling is ten aanzien van de geadresseerden van de collectieve arbeidsovereenkomsten en de geadresseerden van de andere voor de Raad van State bestrijdbare handelingen stellen het A.C.V. en het A.B.V.V. dat het om een objectieve, pertinente en evenredige differentiatie gaat, wat de Nationale Federatie der Unies van de Middenstand betwist, meer bepaald gelet op het door de wetgever nagestreefde doel.

A.3.4.c. Artikel 107 wordt ook voorgesteld als een inhoudelijke regel, die de aard van de collectieve arbeidsovereenkomsten definieert hetzij door hen het karakter van handelingen van bestuur te ontzeggen met als gevolg de onbevoegdheid van de Raad van State (dat is de zeer subsidiaire stelling van het A.C.V. en het A.B.V.V. die in de zaak nummer 365 wordt aangehangen), hetzij door er verordeningshandelingen van te maken ten aanzien waarvan de bevoegdheid van de Raad van State echter is uitgesloten (stelling van de verzoekster in sommige passages van haar memories).

- B -

Ten aanzien van de zaak met rolnummer 380

Wat de ontvankelijkheid betreft

B.1.a. Onder verwijzing naar de rechtspraak van de Raad van State betreffende het onderzoek van het belang om in rechte te treden betwist de Ministerraad het belang van de verzoekende partij omdat het geleden nadeel niet voldoende persoonlijk zou zijn en niet rechtstreeks uit artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 zou voortvloeien.

B.1.b. Indien een vereniging zonder winstoogmerk, die zich op een collectief belang beroept, toegang wenst tot het Hof, is vereist dat het maatschappelijk doel van de vereniging van bijzondere aard is en derhalve onderscheiden van het algemeen belang; dat het collectief belang niet tot de individuele belangen van de leden is beperkt; dat het maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat dit maatschappelijk doel werkelijk wordt nagestreefd, wat moet blijken uit de concrete activiteiten van de vereniging; dat de vereniging blijk geeft van een duurzame werking zowel in het verleden als in het heden.

B.1.c. De verzoekende vereniging vervult die voorwaarden.

Zij streeft een maatschappelijk doel na dat onderscheiden is van het algemeen belang : volgens haar statuten, gewijzigd in 1989, heeft zij tot doel, « op internationaal vlak en op de diverse nationale niveaus, de vertegenwoordiging, bevordering en verdediging van de morele, professionele, economische en sociale belangen van de middenstand, met andere woorden van de zelfstandigen, de ambachtelijke, dienstverlenende, handels- en industriële K.M.O.'s en de vrije beroepen ».

De verscheidene beroepen die zij voor de Raad van State heeft ingesteld, met inbegrip van het beroep dat aanleiding heeft gegeven tot de prejudiciële vraag die op de rol van het Hof onder nummer 365 is ingeschreven, wijzen op het werkelijke en duurzame karakter van de werking van de verzoekster, zowel in het verleden als in het heden.

Het is tenslotte niet betwistbaar dat de verzoekende partij belang heeft bij de vernietiging van de betwiste bepaling, volgens welke de Raad van State niet bevoegd is om in een paritair orgaan gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten te vernietigen, gelet op haar maatschappelijk doel.

De exceptie van niet-ontvankelijkheid is niet gegrond.

Ten gronde

B.2. Artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 vult artikel 26 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités aan met een tweede lid, dat luidt als volgt :

« De in het paritair orgaan gesloten overeenkomst is niet vatbaar voor vernietiging door de Raad van State, afdeling administratie, als bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State. »

B.3.1. In een eerste middel stelt de verzoekende partij dat die bepaling beoogt «de Raad van State te beletten zich uit te spreken over de eventuele onregelmatigheid van een effectief aan zijn oordeel onderworpen handeling ».

B.3.2. In tegenstelling tot wat de Ministerraad betoogt, kan voornoemd artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 niet worden aangezien als een wetsbepaling houdende interpretatie van artikel 14, eerste lid, van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State.

Een wetsbepaling is interpretatief wanneer zij, met terugwerkende kracht, een andere wetsbepaling uitlegt en verklaart.

De tekst zelf van de bestreden bepaling - « artikel 26 van dezelfde wet van 5 december 1968 wordt *aangevuld* » - wijst erop dat het standpunt dat de bestreden bepaling tot onderwerp zou hebben de gecoördineerde wetten op de Raad van State te interpreteren, geen grondslag heeft.

Overigens kan het interpretatieve karakter van een wetsbepaling het Hof niet ontslaan van het onderzoek van de bestaanbaarheid ervan met de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet.

B.3.3. De bestreden bepaling kan slechts worden begrepen als een bepaling die, voor de toekomst, de vernietigingsbevoegdheid van de Raad van State ten aanzien van een in een paritair orgaan gesloten collectieve overeenkomst uitsluit.

De onmiddellijke toepassing van de wetten op de bevoegdheid is een algemeen rechtsbeginsel dat onder meer is neergelegd in artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt :

« De wetten op de rechterlijke organisatie, de bevoegdheid en de rechtspleging zijn van toepassing op de hangende rechtsgedingen, zonder dat die worden onttrokken aan de instantie van het gerecht waarvoor zij op geldige wijze aanhangig zijn, en behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald. »

B.3.4. Artikel 2 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« De in dit Wetboek gestelde regels zijn van toepassing op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen, waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dit Wetboek. »

Aangezien ten deze noch enige bijzondere bepaling, noch enig rechtsbeginsel de toepassing van artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek in de weg staat, moet worden vastgesteld dat bij de Raad van State de beroepen aanhangig blijven die vóór de inwerkingtreding van artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 zijn ingesteld tegen in een paritair orgaan gesloten arbeidsovereenkomsten.

Bijgevolg is het eerste middel, dat stelt dat de bestreden bepaling de Raad van State belet zich over de eventuele onregelmatigheid van een voor hem aangevochten handeling uit te spreken, niet gegrond.

B.4. Toch heeft artikel 107 tot gevolg te beletten dat in een paritair orgaan gesloten arbeidsovereenkomsten in de toekomst het onderwerp van een beroep tot nietigverklaring voor de Raad van State kunnen zijn. Volgens het tweede middel zouden de verzoekende partij en de werkgevers die zij vertegenwoordigt, aldus worden gediscrimineerd ten opzichte van de rechtzoekenden op wie de andere handelingen en verordeningen van de diverse bestuursoverheden betrekking hebben omdat de Raad van State die wel kan vernietigen, met toepassing van artikel 14 van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State.

B.5. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, met inachtneming van het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel en van de aard van de terzake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.6. Door de in een paritair orgaan afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten van de vernietigingsbevoegdheid van de Raad van State uit te sluiten, voert de wetgever een onderscheid in

tussen twee categorieën van personen : enerzijds, zij die van een belang doen blijken bij de vernietiging van verordenende bepalingen en daartegen een beroep kunnen instellen voor de Raad van State; anderzijds, zij aan wie, ook al zouden ze van een belang doen blijken bij de vernietiging van verordenende bepalingen die vervat liggen in een collectieve arbeidsovereenkomst die in een paritair orgaan is afgesloten, een dergelijk beroep wordt ontzegd. Die twee categorieën van personen zijn vergelijkbaar in zoverre elke ervan de wettigheid betwist van een verordenende bepaling die hun belangen kan schaden.

B.7. Er moet evenwel worden herinnerd aan het specifieke karakter, enerzijds, van de collectieve arbeidsovereenkomsten en, anderzijds, van de rechtsbescherming in het sociaal recht.

B.7.1. In tegenstelling tot gewone verordeningen, die in beginsel unilateraal zijn wat hun totstandkoming betreft en niet alleen wat hun gevolgen betreft, is een in een paritair orgaan gesloten overeenkomst het resultaat van onderhandelingen tussen één of meer werknemersorganisaties en één of meer werkgeversorganisaties, die daarbij rechtmatig de bevrediging van privé-belangen nastreven. Die bijzonderheid vormt, tussen de collectieve arbeidsovereenkomsten, enerzijds, en de andere verordenende handelingen, anderzijds, een objectief verschil. Dit volstaat nochtans niet noodzakelijkerwijze om een verschil in behandeling te verantwoorden.

B.7.2. Wat de rechtsbescherming in sociale aangelegenheden betreft, heeft de wetgever geoordeeld dat die het best wordt verzekerd door de arbeidsgerechten vanwege hun paritaire samenstelling.

In verscheidene landen van Europa wordt traditioneel aan de arbeidsconflicten een bijzondere jurisdictionele behandeling voorbehouden.

Een dergelijke keuze van de wetgever is *in se* geoorloofd.

In het Belgische rechtsbestel hebben, vele decennia lang, paritair samengestelde werkrechtshraden bestaan. Bij het tot stand brengen van het Gerechtelijk Wetboek heeft de wetgever, afgezien van enkele beperkingen, op meer systematische wijze gekozen voor de autonomie van de arbeidsgerechten.

De door de bestreden bepaling verwezenlijkte hervorming getuigt van diezelfde tendens : zij kan verantwoord worden door de zorg voor coherentie.

Door van de bevoegdheid van de Raad van State een wettigheidstoetsing uit te sluiten die hij aan gespecialiseerde rechtscolleges had toevertrouwd, heeft de wetgever een maatregel genomen die steunt op een objectief verschil dat een gedifferentieerde behandeling kan verantwoorden. Nagegaan dient te worden of die maatregel evenredig is met het streefdoel.

B.8. Door de bestreden bepaling kunnen belanghebbenden in een paritair orgaan afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten niet direct met een beroep tot nietigverklaring voor de Raad van State aanvechten, enerzijds; aan de Raad van State wordt de bevoegdheid ontnomen om in een paritair orgaan afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten te vernietigen *erga omnes*, anderzijds.

Een dergelijke maatregel zou onevenredig zijn indien de wetgever niet had voorzien in een substantiële toetsing van de wettigheid van collectieve overeenkomsten. Dan zou inderdaad aan een categorie van personen een essentiële rechterlijke waarborg zijn onttrokken.

Dat is evenwel ten deze niet het geval.

De wetgever heeft de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomsten die strijdig zijn met de dwingende bepalingen van wetten, besluiten en in België bindende internationale verdragen en verordeningen als nietig aangemerkt (artikel 9, 1°, van de wet van 5 december 1968). Hij heeft een hiërarchie onder de collectieve arbeidsovereenkomsten zelf ingesteld (artikel 10, van de wet van 5 december 1968). Hij heeft aan de arbeidsrechtbanken de bevoegdheid toegekend om kennis te nemen van individuele geschillen betreffende de toepassing van de collectieve arbeidsovereenkomsten (artikel 578, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd bij artikel 67 van de wet van 5 december 1968). Blijkens de parlementaire voorbereiding slaat bedoeld artikel 578, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek op geschillen die betrekking hebben op alle bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst en dit ongeacht of het geschil werd ingeleid door een individu of door een organisatie (Verslag Senaatscommissie, *Gedr. St.*, Senaat, 1967-1968, nr. 78, blz. 113).

Door aldus de vaststelling van de nietigheid van een collectieve arbeidsovereenkomst toe te

vertrouwen aan rechtscolleges met een specifieke, paritaire samenstelling, namelijk de arbeidsgerechten, heeft de wetgever het wettigheidstoezicht dat krachtens artikel 107 van de Grondwet aan de hoven en de rechtbanken toekomt bevestigd, rekening houdend zowel met de eigen aard van het sociaal recht als met de belangen van de rechtzoekenden.

Wegens het bestaan van die toetsingsmechanismen zoals zij zijn omschreven in de wet van 5 december 1968 - waaraan de wet van 20 juli 1991 geen afbreuk heeft gedaan - kan de uitsluiting van de bevoegdheid van de Raad van State niet worden aangezien als een maatregel die kennelijk onevenredig is met het nagestreefde doel, zoals dit is omschreven onder B.7.2.

Het tweede middel is niet gegrond.

Ten aanzien van de zaak met rolnummer 365

B.9. Uit wat voorafgaat volgt dat de prejudiciële vraag negatief moet worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof,

in de zaak met rolnummer 380, verwerpt het beroep;

in de zaak met rolnummer 365, zegt voor recht dat artikel 107 van de wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet niet schendt.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 19 mei 1993.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

M. Melchior